

Θ. 10458 I

ΦΙΛ. Κ. ΦΑΛΜΠΟΥ

ΜΑΣΣΩΝΟΣ

Ἐπρέπε νά ἀποθάνῃ ὁ Οἰκουμενικῆς Πατριάρχης Βασιλείας διὰ νά γνωσθῆ ὅτι ἦτο, μασσῶνας! Διότι τὸ Ἑλληνικὸν Γερμανικὸν Κέντρον ἀπέστειλεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ του εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον συλληπητήριον τηλεγράφημα ἐκφράζον τὸ πένθος αὐτοῦ διὰ τὴν «αἰληρὰν ἀπώλειαν διαπραπτῆς Ἐθνάρχου καὶ ΤΕΤΙΜΗΜΕΝΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΑΥΤΟΥ». Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ, ὡς ἐγθυμῶμεθα καθ' ἣν ἀποκαλύπτεται Ἱεράρχης Ὁρθόδοξος Γέκτων. Αὐτὸ καὶ μόνον δύναται νά ἐξηγήσῃ τὴν ἀπὸ Ἐκκλησιαστικῆς ἀπέψεως ἐλευθερότητα καὶ νεωτεριστικότητα τοῦ ἀποθανόντος Πατριάρχου, κηρυμνίσαντος διὰ τῶν νεωτερισμῶν τερῶν ἔλεν τὸ τεῖχος τῶν Ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων καὶ τῆς πράξεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἱεραρχία ἡ σεβασμῆνι ἐαυτῆν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἔχει καθῆκον ἐπὶ τῇ ἀποκαλύψει ταύτῃ νά ἐξετάσῃ ἂν καὶ ἄλλοι Ἕλληνες Ἱεράρχαι ἐδαπτιοθῶσιν εἰς τὴν κελυμῶθήσαν τοῦ Μασσωνισμοῦ καὶ νά καταγγείλῃ δημοσίᾳ τούτους ὄχι ἐσβασίᾳ πρὸς τὴν ἑυθέρησιν ἀλλὰ πρὸς τὸν ὀρθόδοξον χριστιανικὸν λαόν, ὅστις εἶναι ὁ μόνος ἀρμόδιος νά τιμωρήσῃ ψευδιεπάρχους Χριστοκαπήλους παραδόσαντας ἑαυτοὺς, τὴν θρησκείαν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὰς Γερμανικὰς στοὰς καὶ εἰς τὴν καπηλείαν τῶν Σιωνιστῶν.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ "ΣΚΡΙΠ" 11-10-1929

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Γ΄.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ, Ο ΑΠΟ ΝΙΚΑΙΑΣ

ΔΙΑΠΡΕΠΗΣ ΕΛΛΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΕΚΤΩΝ

Θ
10458

ΑΘΗΝΑΙ
1964

ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ:
krufosxoleio.blogspot.gr

ΥΟΡΜΑΡΦ Κ ΔΙΦ

κκκ 992/1965

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Γ'
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ, Ο ΑΠΟ ΝΙΚΑΙΑΣ
ΔΙΑΠΡΕΦΗΣ ΕΛΛΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΕΚΤΟΝ

Ανάτυπον εκ του υπ' αριθμ. 60 «Τεκτονικού Δελτίου» του 1664,

ΑΝΚΙΘΑ
1881

ΔΙΑΣΗΜΟΙ ΤΕΚΤ.:

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Γ'.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ, Ο ΑΠΟ ΝΙΚΑΙΑΣ *

Ἐφέτος συμπληρώνεται τριακονταπενταετία ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλείου Γ', Πατριάρχου Κων/πόλεως καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ θεωροῦμε σκόπιμον νὰ δώσωμεν ἀμυδρὰ σκιαγραφία γιὰ τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν, κατὰ τὸ δυνατόν, τεκτονικὴ σταδιοδρομίαν τοῦ ἔξοχου ἐκείνου ἐκκλησιαστικοῦ ποιμένου καὶ ἔθνικοῦ ἀνδρός. Καὶ λέγομεν «κατὰ τὸ δυνατόν», γιὰ εἶναι γνωστὸν ὅτι, ἔξ αὐτῆς ταύτης τῆς φύσεώς της, πρὸ πάντων ὅμως ἐκ τῶν κρατουσῶν ἀντιλήψεων, ἢ τεκτονικῆ ἰδιότητος, σ' ὅλες τὶς προσωπικότητες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἰδίως ἱεραρχίας, ἐτηρεῖτο ἀνέκαθεν μυστικὴ καὶ ἐντελῶς ἀφανής.

Ὁ Βασίλειος Γεωργιάδης, ἐκ Φιλαδελφείας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας¹, ἐγεννήθη στὴ Χρυσόπολι (Σκουτάρι) τῆς Κων/πόλεως τὸ 1846 ἢ 1848² καὶ ἀπέθανε, πατριαρχεύων, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1929 στὴν Κων/πολιν.

Στὸν θρόνον τῆς Κων/πόλεως τὸν διεδέχθη ὁ Φώτιος Β'.

Τὶς σπουδῆς του, μετὰ τὴν στοιχειώδη παιδευσίν του στὴν Κων/πολιν, συνεπλήρωσε στὴ Σύρον, ἔπειτα στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν (Θεολογία καὶ Φιλολογία) καὶ ἀφοῦ ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς Θεολογίας ἀνεχώρησε στὴν Κων/πολιν, ὅπου καὶ διωρίσθη (1872) Καθηγητὴς στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης.

Στὴ θέσῃ αὐτῇ παρέμεινε μία ὀκταετία, ὡς τὰ 1889, καὶ ἐδίδαξεν Ἑρμηνευτικὴ καὶ Ἑβραϊκὰ³, καθὼς καὶ Ἐξηγήσειν τῶν Γραφῶν καὶ Παλαιὰ Γεωγραφία. Διεκρίθη ὄχι μόνον γιὰ τὴν εὐδόκιμον διδασκαλίαν του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰς διαφόρους μελέτας του, στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ χειρόγραφα.

Ἀσχολήθηκε τότε σὲ γενικῆς καὶ εὐρύτερας μελέτης καὶ ἔρρευσε στίς βιβλιοθήκας τῆς Κων/πόλεως, τοῦ Ἁγίου Ὁρους κλπ.

* Παρὰ τὸν ἐπίσημον τίτλον τοῦ ἀπὸ Νικαίας, ὁ Βασίλειος Γ' εἶναι γνωστὸς καὶ ὡς «ὁ ἀπὸ Ἀγαλιόου», λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς καὶ μακροχρονίου ποιμαντικῆς δραστηριότητός του εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην.

1. Α. Ν. Δ(ιαμαντόπουλος). Λεξ. Ἐλευθερουδάκη, τόμ. Γ', σ. 11-12.
2. Ἐρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, τόμ. Γ', σ. 673.
3. Α. Ν. Δ. Λεξ. Ἐλευθερουδάκη, Ἔνθ' ἄνωτ.

Τὸ 1880 φεύγει γιὰ τὴν Εὐρώπη (Βατικανό, Ἰταλία, Γερμανία, Ἀγγλία, Αὐστρία) γιὰ εὐρύτερες ἐπιστημονικὰς ἔρευνες καὶ σπουδές.

Ἄριστα πλέον κατηρτισμένος ἐπιστημονικῶς, μελετηρὸς καὶ ἐπίμονος ἔρευνητὴς, διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου, ἐπιστρέφει (1834) στὴν Κων/πολι, ὅπου ὁ τότε Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ΄, τὸν διορίζει Διευθυντὴ τῆς Κεντρικῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς, πού, τὸ 1882, εἶχε μεταφερθῆ ἀπὸ τὴ Χάλκη σὲ μεγάλο οἶκημα παρὰ τὸ Ἁγίασμα τῶν Βλαχερνῶν κοντὰ στὸ Φανάρι⁶.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη (23 Δεκεμβρίου 1884), χειροτονεῖται Διάκονος καὶ μετὰ δύο ἡμέρας (25 Δεκεμβρίου ἰδίου ἔτους) Πρεσβύτερος καὶ διορίζεται συντάκτης καὶ μέλος τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτροπείας (1885—1887) τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», τοῦ φημισμένου περιοδικοῦ, ἐπισήμου ὄργανου τῶν Πατριαρχείων. Στὸ περιοδικὸ ἐκεῖνο ἐδημοσίευσε πολλὰ καὶ περισοῦδας ἐργασίες του. Ἰδιαίτερα μνημονεύομεν τὸ ὑπόμνημα τοῦ Ἁγίου Ἰππολύτου, Ἐπισκόπου Ρώμης, γιὰ τὸν Προφήτη Δανιήλ, τὸ πρῶτο τοῦτο ἐρμηνευτικὸ κείμενο ποὺ ἔχει γραφῆ στὴ Χριστιανικὴ Φιλολογία⁷, διάφορα ἀνέκδοτα συγγράμματα τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης Μητροφάνους, τοῦ Μεγάλου Φωτίου καὶ δύο λόγους τῶν Μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Ἀκομινάτου καὶ Γεωργίου Βούριτζη. Ἐδημοσίευσε ἀκόμη, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ἐργασιῶν του, ἐπὶ θεμάτων ἠθικῶν, ἱστορικῶν καὶ χριστιανικῆς φιλολογίας, ποὺ μαρτυροῦν τὴν σημαντικὴν συμβολὴν τοῦ διαπρεποῦς κληρικοῦ γιὰ τὴν πνευματικὴ, ἠθικὴ καὶ χριστιανικὴ προαγωγὴ τῶν ἀναγνωστῶν του καὶ πολλὰ ἄλλα ἀνέκδοτα κείμενα μὲ ποικίλο περιεχόμενο καὶ μεγάλης σημασίας, ποὺ συνεχῶς εὑρίσκει στὶς ἑλληνικὰς καὶ ξένες βιβλιοθήκας, τίς ὁποῖες μὲ πάθος ἐρευνοῦσε. Ὁ Βασίλειος Γεωργιάδης ὑπῆρξεν ἐπὶ πλέον βαθὺς γνώστης τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσης καὶ τῆς λατινικῆς, ἀπαράμιλλος μελετητὴς, ἐκ τῶν πηγῶν τῶν γραφῶν.

Σὰν ἱεροκέρυξ διεκρίθη γιὰ τὸ ἀπλούστατο καὶ δημοφιλέστατο ὕφος του.

Τὸ 1889 παύει ἡ λειτουργία τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς τοῦ Φαναρίου (τῶν Βλαχερνῶν) καὶ ὁ Βασίλειος ἐκλέγεται Μητροπολίτης Ἀγγιάλου. Εὐρὺ στάδιον ἀρχιερατικῆς δραστηριότητος ἐκτείνεται ἐμπρὸς του καὶ ὁ ἐμπνευσμένος ποιμενάρχης ἀναπτύσσει στὸ ἔπακρο τίς χριστιανικὰς καὶ ἀνθρωπιστικὰς

4. Ἐπιμνημόσυνος Λόγος Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου στὸ περιοδικὸ «Ἐκκλησία» (Ἀθηνῶν), 5 Ὀκτωβρίου 1929, σ. 303.

5. Ἡ Σχολὴ αὐτὴ, μὲ σκοπὸ τὴ μέρψωσιν τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου, ποὺ λειτουργοῦσε στὸ Μούχλιον, ἀνασυνεστήθη ἀπὸ τὸν Ἰωακείμ στὴ Χάλκη, ἀπ' ὅπου καὶ μετεφέρθη κοντὰ στὸ Φανάρι.

6. Περιοδικὸ «Echos d'Orient», τόμ. 29ος, σ. 118 (1930).

ἀρετές του. Στὴν ἔδρα τῆς Μητροπόλεως του παρέμεινε ὡς τὸ 1906 καὶ ἐγνώρισε τὴν καταστροφὴ τῆς σημαντικῆς ἐκείνης πόλεως μὲ τὸν ἑλληνικὸ τῆς πληθυσμὸ, τὸν ἑκατρισμὸ καὶ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ποιμνίου του, τὴν καταστροφὴ ἀπὸ πυρκαϊά, μαζὶ μὲ μέγα τμήμα τῆς πόλεως, τῆς μεγάλης καὶ σημαντικῆς βιβλιοθήκης του καὶ τῶν σπουδαίων ἀνεκδότων συγγραμμάτων του σὲ χειρόγραφα

Ἡ δεκαεπταετὴς περίοδος τῆς Ἀρχιερατείας του στὴν Ἀγγιάλο ὑπῆρξεν ἀπὸ κάθε πλευρὰ ἀποδοτικὴ γιὰ τὴν ἐμφύχωση καὶ παραμυθία τοῦ δοκιμαζομένου ποιμνίου του, ἡ δὲ πνευματικὴ καὶ συγγραφικὴ ἀπόδοσί του τῆς περιόδου ἐκείνης ἐξαιρετικὰ γόνιμος. Ἀναφέρεται ὅτι στὸ τρίτο ἔτος τῆς Ἀρχιερατείας του, τὸ 1892, εἶχε ὑποβληθῆ γιὰ τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα νομοσχέδιο, ποὺ ἐθεωρεῖτο ὀλέθριο, ἡ ἐνέργεια δὲ τότε τοῦ Μητροπολίτου περιέσωσεν ὀπισοδήποτε τὰ πράγματα. Ὁ ἴδιος, ὡς ἐκ θαύματος, ἐσώθηκε ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς ποὺ προεκάλεσαν ἡ μισαλλοδοξία καὶ ὁ φανατισμὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἦταν τέτοιο τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ποιμνίον του, ὥστε κάποτε προεκάλεσε τὴν ἐξουθένωσιν ἑνὸς διπλωματικοῦ ἀντιπροσώπου, τὸν ὁποῖον ὁ τότε Πρωθυπουργὸς Δημ. Ράλλης ἠπέλυσε, χωρὶς νὰ δεχθῆ τὴν παραίτησί του. Ὁ Ἀβδουρραχμὰν πασσάς, πολλὰς φορὰς ὑπουργὸς τῶν Ὀθωμανικῶν, ἐκτιμῶσε πολὺ τὴν μεγάλην ἀξίαν του καὶ ἔλεγε στὸν Πατριάρχην Κωνσταντῖνο Ε΄, ἐπὶ παρουσία καὶ τοῦ ἐφησυχάζοντος Νικοδήμου, τοῦ ποτὲ Ἱεροσολύμων: «Τέτοιοι δεσποτάδες κρατοῦν τὸ γιουναλίκι (τὸ ρωμέϊκο)». Ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι κατὰ τὰ δεινοπαθήματα τῆς Ἀγγιάλου ἀναδείχτηκεν ἠρωϊκὸς καὶ ἐτίμησε τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἀξίωμα καὶ τὴν ἐθνικὴν του ἀποστολή. Ἦταν ἐγκάθειρκτος στὴ Σόφια μὲ δεσμοφυλάκίαν του τὸν Βούλγαρο συνάδελφό του, παλαιὸ του συμμαθητὴ καὶ δὲν ἀπέφευγε νὰ ὑπεραμύνηται γιὰ τὸν ἐθνικὸν του ἰδεολογισμὸν⁸.

Ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ καὶ συγγραφικοῦ ἐπιπέδου ἡ περίοδος τῆς Ἀρχιερατείας του στὴν Ἀγγιάλο ὑπῆρξεν ἕξ ἴσου γόνιμη. Ἀπὸ τὴν περίοδον αὐτὴν προέρχονται δυὸ ἀπὸ τίς σημαντικώτερες πραγματεῖες του, περὶ τοῦ Ἱωάννου τοῦ Χρυσοστόμου⁹ καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου¹⁰. Τότε ἐπίσης ἀνεκάλυψε τὸν πολυχρονισμὸν τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων¹¹. Τὸ 1896 ἐκλήθη συνοδικὸς καὶ μετέβη ἐπὶ κεφαλῆς πατριαρχ-

7. Ὁ τότε Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος Δημ. Ράλλης, ὑπῆρξεν ἐλεύθερος τέκτων.

8. Χρ. Α. Ἡλιοπούλου, Μία ἐθνικὴ πατριωτικὴ διαθήκη τοῦ εἰς Κύριον μεταστάντος Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βασιλείου Γ΄. «Χριστιανικὸν Ἡμερολόγιον», ἔτος ΣΤ΄, τόμ. 6ος, σ. 32 (1930).

9. Περὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (Ἀθήναι, 1902).

10. Περὶ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (Ἀθήναι, 1903).

11. Γιὰ τὸν πολυχρονισμὸν αὐτὸν βλ. Ἰω. Θ. Σακελλαρίδη, Ὁ εἰς τὸν Παλαιολόγον Ὑμνος ἢ μᾶλλον ὁ Πολυχρόνιος Ὑμνος τῶν Βυ-

χικής αντιπροσωπείας στη Ρωσία για να συμμετάσχη στις εορτές της χρίσεως και στέψεως του Τσαρού Νικολάου Β' 12. Τότε ετιμήθη με το παράσημο πρώτης τάξεως της 'Αγίας 'Αννης. Ήταν επίσης τιμημένος με τὰ 'Οθωμανικά παράσημα 'Οσμανιέ και Μετζιητιέ β' τάξεως, τὸν 'Ελληνικὸ Ταξίαρχη και δύο Βουλγαρικά.

Μετὰ τὰ τραγικά γεγονότα τῆς 'Αγχιάλου ἀποσύρεται στήν Κων/πολι και τὸ 1907 ἀποστέλλεται Πατριαρχικὸς 'Εξαρχος στήν Κύπρο, για τὴν τακτοποίησι τοῦ ζητήματος διαδοχῆς τοῦ θρόνου.

Τὸ 1909 ἔγινε Μητροπολίτης Πελαγονίας και τὸ ἐπόμενο ἔτος Μητροπολίτης Νικαίας. 'Εκεῖ ἔμεινε μέχρι τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς τοῦ 1922, ὅτε, για δευτέρα φορά, εἶδε τὸ ποιμνίό του να ἐκπατρίζεται και να ἐξοντώνεται. Και στή νέα του αὐτῆ ἔδρα, τὴν Μητρόπολι Νικαίας, ἀνέπτυξεν ἑξαιρετικὴ δραστηριότητα ἀγαθοῦ και καλοῦ ποιμενάρχου, παράλληλα πάντα με τὶς προσφιλεῖς πνευματικῆς και συγγραφικῆς ἐπιδόσεις του. Εἰδικὰ εἶναι ἀξιοσημείωτος ἡ ἐργασία του τῆς περιόδου ἐκείνης με τὸν τίτλο «'Ο ἐν Νικαία Ναὸς τῆς Θεοτόκου» (Κων/πολις, 1912), εἰς τὴν ὁποῖαν μελετᾷ τὸν περίφημο ἐκεῖνο Ναὸ, καθὼς και τὶς λοιπὲς ἱστορικῆς ἐκκλησίαις τῆς Νικαίας. Στὴν περίοδο ἐκείνη, εἰδικὰ μετὰ τὸ 1914 και ἐφεξῆς, διετέλεσε μέλος τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῶν Πατριαρχείων.

Μετὰ τὴν βιαία ἀπομάκρυνσι, τὸ 1925, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινου ΣΤ' (τοῦ 'Αράπογλου), ποὺ ἐθεωρήθη σὰν ἀνταλλάξιμος και τὴν ὀριστικὴ, σὲ λίγους μῆνες, παραίτησί του ἀπὸ τὸν θρόνο τῆς Κων/πόλεως, ἐξελέγη ὁ Βασίλειος Τοποτηρητῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Λίγους μῆνες ἀργότερα ἀναδεικνύεται στὸ ὕψιστο ἀξίωμα τῆς 'Ορθοδόξου Χριστιανικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, «ἐλέφ Θεοῦ 'Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης», ὁ Βασίλειος Γ'.

Στὸ ὕψιστο αὐτὸ ἀξίωμα τῆς Χριστιανοσύνης και στήν ἡλικία τῶν ἐβδομήντα ἕξ χρόνων του, ὁ μέγας αὐτὸς χριστιανὸς ἱεράρχης τῆς 'Ανατολικῆς 'Εκκλησίας και διαπρεπέστατος 'Ελλην τέκτων, προσφέρει διὰ πολλοστήν φορὰν τὸ πνεῦμά του και τὴν ψυχὴν του στὸ ὕψιστο χριστιανικὸ και ἀνθρωπιστικὸ καθῆκον.

Τὸ 1926, λίγο μετὰ τὴν ἀνάρρησί του στὸν Πατριαρχικὸ θρόνο, με

ζαντινῶν Ἀυτοκρατόρων, «Χριστιανικὸν 'Ημερολόγιον», ἔτος Β', τόμ. 2ος, σ. 60—73 ('Αθήναι, 1925), ὅπου ὅμως δὲν ἀναφέρεται ὅτι εὔρεν αὐτὸν ὁ 'Αγχιάλου Βασίλειος.

12. Θρησκευτικὴ και 'Ηθικὴ 'Εγκυκλοπαίδεια, 'Ενθ' ἄνωτ.

δική του ἔμπνευσι, ἀρχίζει ἡ ἔκδοσι τοῦ νέου περιοδικοῦ, ἐπίσημου ὁργάνου τῶν Πατριαρχείων, με τὸν τίτλο «'Ορθοδοξία» 13.

Σ' ὅλα τὰ δύσκολα ἐκεῖνα, για τὸ Πατριαρχεῖο και τὴ Χριστιανικὴ 'Ορθοδοξία χρόνια, ὁ γηραιὸς Πατριάρχης ἀγωνίζεται τραχύτατα, πάντα με θάρρος και πίστι βαθεῖα.

'Ο Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βασίλειος Γ', ὁ ἀπὸ Νικαίας, θὰ μείνη στήν ἱστορία τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας σὰν διαπρεπῆς θεολόγος, σοφὸς ἐπιστήμων και ἀξίος ποιμενάρχης. Διετέλεσεν, ὅπως εἶδαμε, ἐπὶ μακρὸν καθηγητῆς, διευθυντῆς ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων και σχολῶν, συνεργάτης και συντάκτης θρησκευτικῶν περιοδικῶν «'Εκκλησιαστικῆς 'Αληθείας», «Νέας Σιών», «'Ορθοδοξίας» κλπ., ὅπου ἐδημοσιεύτηκαν πολλῆς θρησκευτικῆς και παιδαγωγικῆς μελέτες του, ἀνωνύμως και ἐπωνύμως, ἀκόμη και με τὰ ψευδώνυμα «Περιοργίδης» και «'Ερημίτης», καθὼς και κείμενα ἀνέκδοτα, ἐρευνητῆς με φαντασία και μελετητῆς με βάθος Κωδίκων και Βιβλιοθηκῶν, ὑπῆρξε συγγραφεὺς ἀπὸ τοὺς ὀλίγους.

'Επὶ πλέον ὑπῆρξε και θαρραλέος μεταρρυθμιστῆς ἱεράρχης, ἐπιδιώξας πάντοτε ἐξυγιαντικῆς και συγχρονιστικῆς μεταρρυθμίσεις, σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις. Πάντοτε ἐλάμβανε προοδευτικὴ κατ' ἀρχὴν θέσι σ' ὅλα τὰ ζητήματα, τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου, τοῦ γάμου τῶν κληρικῶν 14, τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἡμερολογίου 15, ἀκόμη και στὸ σοβαρώτατο θέμα τῆς ἀδελφικῆς συμβιώσεως και ἐνώσεως τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν 16 κλπ.

'Όταν ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας Μύρων Χριστέας ἐπεσκέφθη τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο και προσφωνοῦσε, στίς 23 Μαΐου 1927, τὸν πλήρη ἡμερῶν Πατριάρχη Βασίλειο τὸν Γ', ἀπεκάλεσε τὸ κέντρο τοῦτο τῆς 'Ορθοδοξίας «Σεβασμιον Κέντρον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξεπέμφθησαν αἱ ἀκτῖνες τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, φωτίσασαι και ὀδηγήσασαι, πρὸς τὸν ὑπέροχον πολιτισμὸν τοῦ 'Ιησοῦ, ἀπειραρίθμους λαοὺς» 17. 'Επίσης ὠνόμασε τὸ Πατριαρχεῖο «Μητέρα Με-

13. Στὸν Δ' τόμο (1929) τοῦ περιοδικοῦ τούτου δημοσιεύονται χρονολογικὰ οἱ κυριότερες τῶν ἐπισήμων πράξεών του.

14. «'Υπόμνημα περὶ τοῦ γάμου τῶν κληρικῶν» (Κων/πολις, 1923), ὅπου προτείνει ὅπως οἱ 'Επίσκοποι ἐκλέγωνται ἀδιάφορα ἀπὸ τοὺς ἀγάμους ἢ ἐγγάμους κληρικούς.

15. Βλ. Πατριαρχικὴ και Συνοδικὴ 'Εγκύκλιος στὸ περιοδικὸν «'Ορθοδοξία», τεῦχος 12, σ. 523 (31 Μαρτίου 1929).

16. «Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ σχίσματος» στὸ περιοδικὸν «'Εκκλησιαστικὴ 'Αλήθεια» 1886—1887.

17. Γενναδίου Μ. 'Αγραπαιζόγλου, Μητροπ. 'Ηλιουπόλεως και Θεῖρων, Τὰ ἰδιαίτερα δικαιώματα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου και ἡ

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βασίλειος ὁ Γ' (ὁ ἀπὸ Ἀγχιάλου καὶ Νικαίης).

γάλην Ἐκκλησίαν»¹⁹. Ὅλα δὲ αὐτὰ δὲν εἶναι κεναὶ λέξεις πού λέγονται μὲ τὴν εὐκαιρία μιᾶς τυπικῆς ἐπισκέψεως, ἀλλὰ πραγματικότης καὶ ἀναγνώρισις τῆς μεγάλης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διορθοδόξου ἀποστολῆς, καθὼς καὶ τῶν φωτεινῶν προσωπικοτήτων, πού προΐσταντο τοῦ Κέντρου τούτου καὶ πού, ἀσφαλῶς, ἀπὸ τὰς φωτεινότερας ὑπῆρξεν ὁ Βασίλειος Γ'.

Ὁ Ρόδου Ἀπόστολος τὸν χαρακτηρίζει σὰν τὸν Ἀγιώτερο καὶ Σοφώτερο τῶν Πατριαρχῶν τῶν τελευταίων χρόνων καὶ τὸν ὀνομάζει «Βασίλειον Γ', τὸν Ἐλεήμονα»²⁰.

Ὅταν τὸ 1929 ἀπέθανεν ὁ Βασίλειος Γ', ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, διατελέσας μαθητῆς τοῦ Πατριάρχου στὴν Ἱερατικὴ Σχολή, διαπρεπῆς καὶ ἐκεῖνος ἱεράρχης καὶ σοφὸς ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς, ἐξεφώνησε στὰς Ἀθήνας ἐπιμνημόσυνο λόγο²⁰ τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας του, ὅπου ἐξαίρει καὶ ἀναλύει τὶς ἀρετὲς τοῦ σοφοῦ Πατριάρχου: «Βεβαίως οἱ νεώτεροι χρόνοι ἀνέδειξαν πολλοὺς καὶ ἐπιφανεῖς θεολόγους», λέγει ὁ Χρυσόστομος, «ἀλλ' ἀναμφιβόλως ὁ Βασίλειος Γεωργιάδης ὑπῆρξεν ὁ κορυφαῖος πάντων». Ἀμφιλαφῆς φιλολογικὴ καὶ θεολογικὴ παιδείαις καὶ σπανία γλωσσομάθεια, βαθυτάτη γνῶσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῶν δογματικῶν ἀληθειῶν, τῶν παραδόσεων καὶ τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔκτακτος δξύνεια περὶ τὴν πολυμερεστάτην ἐπιστημονικὴν καὶ κριτικὴν ἔρευναν, εὐγλωττία, χάρις καὶ δύναμις τοῦ λόγου, πρόσθετες δὲ καὶ χαρακτῆρ ἀκέραιος καὶ ἀδαμάντινος ἀνέδειξαν τὸν Βασίλειον κορυφαῖον τῶν Ἑλλήνων Θεολόγων τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων».

Ἐπίσης καὶ ὁ τότε Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος Χρῦσανθος (κατὰ κόσμον Χαρίλαος Φιλιππίδης), μετέπειτα καὶ αὐτὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, ἄλλος φωτισμένος ἱεράρχης καὶ τέκτων, σὲ ἐπιμνημόσυνο ἐπίσης λόγο του, ἀναφέρει ὅτι «ἀνεδείχθη ὁ Βασίλειος σοφὸς φιλόλογος καὶ θεολόγος, ἀπαράμιλλος καλλιτέχνης τοῦ λόγου καὶ συγγραφεὺς καὶ ρήτωρ καὶ μελίστομος» καὶ παρακάτω ὅτι «ὁ Πατριάρχης Βασίλειος προσετέθη εἰς τοὺς ἐπι-

θέσεις αὐτοῦ ἐναντι τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, σ. 19 (Κων/πολις 1931).

18. Ἀρχιμ. Τιμοθέου Ἐυαγγελίδου, Ὁ Πατριάρχης καὶ Ἀντιβασιλεύς τῆς Ρουμανίας Δόκτωρ Μύρων Χριστέας, σ. 22—27 (Βουκουρεστίον, 1928).

19. † Μητροπολίτου Ρόδου Ἀποστόλου, Ἀπομνημονεύματα, τόμος Α', σελ. 162 (Ἀθήναι, 1947).

20. Περιοδ. «Ἐκκλησία» Ἀθηνῶν, σ. 303 (5 Ὀκτωβρίου 1929).

21. Οἱ ὑπογραμμίσεις εἶναι δικές μας.

φανείς Ιεράρχας, Πατριάρχης ὁ χωρὶς αἵματος μάρτυς καὶ χωρὶς πλη-
γῶν στεφανίτης»²².

Τὴν τεκτονικὴν ιδιότητα ὁ Βασίλειος φέρεται ἀποκτήσας στὴ Κων/-
πολι²³. Ἀπὸ τότε, ὁ μετέπειτα διαπρεπὴς Ἀρχιερεὺς καὶ Πατριάρχης Κων/-
πόλεως (1925—1929) Βασίλειος Γ' καὶ μέχρι τοῦ θανάτου του, στὸν στενὸ
κύκλο τῶν γνωρίμων του, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ιδίων, ἀνέφερε μετὰ
τιμῆς καὶ ὑπερηφανείας τὴν ιδιότητά του ἐκείνην.

Ὁ (Σταμ.) Μπράν(ιας) εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατόν του, νεκρολογῶν τὸν
ἀοίδημον ἀδελφὸν Πατριάρχην στὴν Ἐφημερίδα «Καθημερινή»²⁴, γράφει
τὰ ἑξῆς :

«Ὁ ἐκλιπὼν Πατριάρχης Βασίλειος δὲν ἦτο ἀπλῶς θεωρία. Δὲν ἦτο
ράσον, μίτρα, πατερίτσα, χρυσοποίκιλα ἄμφια. Τὸ βάθος καὶ ἡ οὐσία τῶν
βαρυτάτων αὐτῶν συμβόλων, ἐνυπῆρχαν εἰς τὴν καρδίαν του. Ἀκτινοβολοῦσε
τὴν θείαν χάριν. Κατεῖχε τὰς δύο ὑπερόχους δυνάμεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἰδρυ-
τῆς τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας ἐξεθεμελίωσε τὰ βαθυθέμελα βάθρα τῶν εἰ-
δώλων κ' ἔγινε ἀρχηγός, ὀδηγητής, ἀνατροπεὺς συνειδήσεων : Τὴν ἀγάπην
καὶ τὴν ὑπομονήν. Τὴν ἀγάπην καθ' ὅλην τὴν εὐρύτητα, μέσα εἰς τὴν ὁ-
ποίαν ἐξαφανίζεται καὶ λησμονεῖται ἡ ἀτομικότης. Τὴν ὑπομονήν, ποὺ ἔχει
ὡς ὀδηγὸν τὴν ἀνοχήν καὶ κρίνει καὶ σιωπᾷ καὶ συγχωρεῖ. Ποιμαίνων κατὰ τὸ
πλεῖστον εἰς τὸν ὑπόδουλον Ἑλληνισμόν, κατώρθωσε νὰ γίνῃ φάρος παρηγο-
ρίας, ἐλπίδων, πίστεως, ἀσφαλείας μέσα στὸ μαῦρο περιβάλλον ἀλλοθρήσκων,
ἐχθρῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ὕψωνε μόνον δεητικὰ τὴν
δεξιὰν διὰ νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν ἕξ οὐρανοῦ εὐλογίαν ὑπὲρ τῶν πιστῶν, ἀλλὰ
συχνότερα ἔσφιγγε τὸν γρόνον διὰ ν' ἀμυνθῆ ἀποτελεσματικῶς κατὰ πάσης
πιέσεως, ἀδικίας, αὐθαιρεσίας καὶ συχνότερα ἐναπέθετε τὴν παλάμην ἐπὶ τοῦ
πόνου καὶ τὸν ἐπράννε, ἐπὶ τῆς στερήσεως καὶ τὴν ἐμετρίαζε, ἐπὶ τῆς ἀπο-
θαρρύνσεως καὶ τὴν μετέβαλλε σὲ θάρρος, ἐπὶ τῆς ἀτελεισίας καὶ τὴν μετε-
μόρφωνε σὲ γαλήνην ἐλπίδα, ἐπὶ τῆς ἀμφιβολίας καὶ τὴν ἔκαμνε πεποίθησιν,
καὶ τὴν ἀνησυχίαν εἰς γαλήνην. Κατεῖχε τὸ γράμμα τοῦ Νόμου, τὸ ὁποῖον
χρησιμοποιοῦσε διὰ ν' ἀποστάξῃ ἕξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου. Δὲν μετέ-
βαλλε τὸ γράμμα τοῦ Νόμου μὲ πίσσαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐβούλωνε τοὺς ὀφθαλ-
μούς του. Ἄλλ' εἰς φακὸν ἐρεύνης; Ἦ τ ο ἔ λ ε ὑ θ ε ρ ο ς ἄ ν θ ρ ω π ο ς.

Δὲν ἦτο τυφλὸς διὰ νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ μὴν ἐρευνᾷ. Καὶ ὅταν εἰς τὸ ἄκρον
τοῦ μακρινοῦ δρόμου, τὸν ὁποῖον διέτρεχε μὲ βῆμα σεμνὸν καὶ προσεκτικόν,

22. Περιοδ. «Ἐκκλησία» Ἀθηνῶν, ἔτος Ζ' σ. 370—371 (1929).

23. Νέστορος Δίαμαρη, Ἐγκυκλοπαίδεια Ἐλευθέρας Τεκτονικῆς σ. 187 (Ἀθῆναι,
1957).

24. Τῆς 6ης Ὀκτωβρίου 1929.

διέκρινε νὰ τοῦ νεύῃ καλεστικὰ ἢ βαρυτάτη καὶ ὑψηλοτάτη ποιμαντορικὴ ρά-
βδος, ἔσπευσε νὰ γίνῃ πιστὸς τῆς Βασιλικῆς Τέχνης : Ἐμνήθη εἰς τὰ Τεκτο-
νικὰ Μυστήρια. Ἐγινε Μασόνος : Τὸ ὑψιστὸν ἀξίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-
τριάρχου τὸν βρῆκε καθ' ὅλα ἔτοιμον. Δὲν ἐκαλεῖτο διὰ νὰ ἱερουργῆ ἀπλῶς εἰς
τὰς μεγάλας τελετάς, ν' ἀναγνώσῃ τὸ Εὐαγγέλιον, νὰ δέεται καὶ νὰ περιμένη
τὴν ἕξ οὐρανοῦ ἐνίσχυσιν καὶ ἀνύψωσιν τῶν πιστῶν του. Ἐκαλεῖτο νὰ κυβερ-
νήσῃ, νὰ καθοδηγήσῃ, νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἐνότητα τοῦ ποιμνίου του. Ἔργον
ποῦ δὲν ἐπιτυγχάνεται μὲ δεήσεις, μὲ ψαλμωδίας καὶ μὲ τὸ θυμιατήριον. Ἀ-
παιτοῦνται μέσα, τρόποι καὶ δύναμις, προσόντα ψυχικά, ἠθικά καὶ διανοη-
τικά, τὰ ὁποῖα προσφέρει ἀφθόνως εἰς τοὺς μύστας τῆς ἢ Βασιλικῆς Τέχνης.
Χρειάζονται ἄνθρωποι ὠπλισμένοι μὲ εὐψυχίαν, μὲ ἀνοχήν, μὲ ὑπομονήν, ἔ-
τοιμοι διὰ τὴν θυσίαν, κατακλυσμένοι ἀπὸ ἀγάπην, φέροντες ἐμπετηγμένον
τὸ ἕνα σκέλος τοῦ διαδήτου εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὴν σκέψιν.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βασίλειος, εἶχε ὅλα τὰ προσόντα τοῦ Ἐ-
λευθέρου Ἀνθρώπου.

Ἦτο Μασόνος - Χριστιανός, ἐμπνευσμένος καὶ δρῶν μὲ τὸ πνεῦμα καὶ
ὄχι μὲ τὸ γράμμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Θεοῦ Νόμου. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν,
ὅταν τὸ Φυσικὸν Ἀναπόφευκτον τὸν ἀνήρπασε διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὴν Αἰω-
νιότητα, τὸ ποιμνιον τῶν πιστῶν συνεταράχθη καὶ θρηνεῖ τὴν ἀπώλειαν τοῦ
ταγοῦ, τοῦ ἔθνικοῦ ποιμενάρχου, τοῦ εὐψύχου πρωτοουργοῦ, τῆς καταπληκτι-
κῆς ἐξαιρέσεως τοῦ κανόνος, ποὺ ἐθέσπισε δι' ἑαυτὸ τὸ σύγχρονον ράσον».

ΦΙΛ. Κ. ΦΑΛΜΠΟΣ

